

Міністерство внутрішніх справ України
Одеський державний університет внутрішніх справ

Факультет підготовки фахівців для підрозділів слідства
Кафедра цивільно-правових дисциплін

***ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК
З ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА
(ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА)***

м. Одеса
2014

Термінологічний словник з цивільного права (загальна частина)

Укладач: викладач кафедри цивільно-правових дисциплін Даниленко С.К.. –
Одеса: ОДУВС, 2014. ____

Рецензент:

Рекомендовано до друку вченою радою
факультету підготовки фахівців
для підрозділів слідства
(протокол № ____ від _____ 2014 р.)

Обговорено на засіданні
кафедри цивільно-правових дисциплін
ФПФПС ОДУВС
(протокол № ____ від _____ 2014 р.)

А

Авторське право в об'єктивному розумінні — сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають внаслідок створення і використання творів літератури, мистецтва й науки.

Авторське право у суб'єктивному розумінні — сукупність прав, які належать автору (чи його правонаступникам) у зв'язку зі створенням і використанням твору літератури, науки, мистецтва.

Автор твору — особа, зазначена як автор на екземплярі обнародованого твору, на рукопису чи на оригіналі твору мистецтва, якщо в судовому порядку не було доведе інше.

Аналогія закону — поширення на відносини, які безпосередньо не врегульовані законом, правових норм, що регулюють подібні відносини.

Аналогія права — у разі неможливості використати аналогію закону для врегулювання цивільних відносин їх регулюють відповідно до загальних засад цивільного законодавства.

Акти громадянського стану — події та дії, які нерозривно пов'язані з фізичною особою і започатковують, змінюють, доповнюють або припиняють її можливість бути суб'єктом цивільних прав та обов'язків (народження, походження, громадянство, розірвання шлюбу, усиновлення, зміна імені, інвалідність, смерть тощо).

Акціонерне товариство — товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість акцій однакової номінальної вартості. Створюється юридичними та (або) фізичними особами на основі установчого договору і статуту.

Акція — цінний папір без встановленого строку обігу, що засвідчує пайову участь у статутному фонді акціонерного товариства, підтверджує членство в акціонерному товаристві та право на участь в управлінні ним, дає право його власникові на одержання частини прибутку у вигляді дивіденду, а також на участь у розподілі майна при ліквідації акціонерного товариства.

Б

Бездоглядна домашня тварина — особа, яка затримала бездоглядну домашню тварину, зобов'язана негайно повідомити про це власника і повернути її. Якщо власник бездоглядної домашньої тварини або місце його перебування невідомі, особа, яка затримала тварину, зобов'язана протягом

трьох днів заявити про це міліції або органів місцевого самоврядування, який вживає заходів щодо розшуку власника.

Безпідставне збагачення — недоговірне зобов'язання, в силу якого особа, що набула майно (набувач) за рахунок іншої особи (потерпілого) без достатньої підстави, встановленої законом, іншими нормативно-правовими актами або правочином, зобов'язана повернути безпідставно набуте майно цій особі

Безхазяйна річ — річ, яка не має власника або власник якої невідомий.

Біржові правочини — правочини, здійснені між членами біржі або їх представниками на біржових торгах, про взаємну передачу прав і обов'язків відносно майна, яке допущене до обігу на біржі, в строки і в порядку, встановлені статутом біржі та правилами біржової торгівлі.

В

Валютні цінності — визначені законом певні види майна, до яких належать валюта України, іноземна валюта та монетарні метали.

Виділ — перехід за розподільчим балансом частини майна, прав та обов'язків юридичної особи до однієї або кількох створюваних нових юридичних осіб.

Визнання права власності — власник майна має право подавати позов про визнання його права власності, якщо це право оспорується або не визнається іншою особою, а також у разі втрати ним документа, який засвідчує його право власності.

Вина (як умова цивільно-правової відповідальності) — психічне ставлення (умисел або необережність) особи до своєї протиправної дії (чи бездіяльності) та її результату.

Винахід — технічне рішення в будь-якій галузі суспільне корисної діяльності, яке відповідає умовам патентоспроможності, тобто є новим, має винахідницький рівень і придатне для використання.

Випадок (казус) — одна з підстав звільнення боржника від відповідальності, певний психічний стан особи, що характеризується відсутністю її вини при заподіянні нею шкоди.

Виробничий кооператив — добровільне об'єднання громадян на засадах членства для спільної виробничої або іншої господарської діяльності, яке базується на їхній особистій трудовій участі та об'єднання його членами майнових пайових внесків.

Відмова від права власності — особа може відмовитися від права власності на майно, заявивши про це або вчинивши інші дії, які свідчать про її відмову від права власності.

Відмова від правочину — особа, яка вчинила односторонній правочин, має право відмовитися від нього, якщо інше не встановлено законом. Якщо такою відмовою від правочину порушено право іншої особи, це право підлягає захисту.

Відповідальність юридичних осіб — за своїми зобов'язаннями юридична особа самотійно відповідає усім належним їй майном.

Відсилання до іноземного права (в міжнародному приватному праві) — охоплює всі його норми, які б застосовувалися до конкретної справи згідно з цим іноземним правом. Застосування норми іноземного права не може бути обмежене лише на тій підставі, що ця норма належить до публічного права.

Відшкодування моральної шкоди — моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності вини такої особи. Незалежно від вини моральна шкода відшкодовується у випадках, визначених Цивільним кодексом України.

Відшкодування шкоди — недовірене зобов'язання, в силу якого майнова шкода, завдана неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю особистим немайновим правам фізичної або юридичної особи, а також шкода, завдана майну фізичної або юридичної особи, відшкодовується в повному обсязі особою, яка її завдала.

Віндикаційний позов — позов власника про витребування свого майна з чужого незаконного володіння.

Віндикація — витребування власником свого майна з чужого незаконного володіння.

Власність — конкретні, історично зумовлені суспільні відносини окремих індивідів та їх колективів з приводу привласнення засобів і продуктів праці шляхом усунення від них усіх інших осіб. Зміст економічних відносин власності становлять володіння, користування і розпорядження матеріальними благами.

Волевиявлення — зовнішній вираз волі особи при здійсненні правочину.

Володільницький захист — захист володіння від самоуправства, насильства чи свавілля будь-яких третіх осіб, у тому числі проти власника (його ще називають посесорний захист). Проте цей захист має тимчасовий і нестійкий характер. Він спрощений, полегшений, але недостатній. Володільницький захист спростовується позовом про право власності.

«Володіння» як окремий цивільно-правовий інститут — самостійний правовий інститут, незалежний від права власності. Володінням визнається фактична наявність речі/майна фізичної чи юридичної особи, яку вона вважає своєю. Для виникнення володіння необхідне поєднання двох елементів — фактична наявність речі у майні конкретної особи і щоб ця особа вважала цю річ своєю.

Г

Географічне зазначення — зафіксоване державною реєстрацією право інтелектуальної власності на зазначення характеристики товару (послуги) межами географічного місця його (її) походження.

Господарське товариство — організація (юридична особа), статутний (складений) капітал якої поділений на частки між учасниками. Створюється у формі повного товариства, командитного товариства, товариства з обмеженою або додатковою відповідальністю, акціонерного товариства.

Гроші (грошові кошти) — законний платіжний засіб, обов'язковий до приймання за номінальною вартістю на всій території України, яким є гривня.

Д

Двостороння реституція — наслідок недійсності правочину, який зобов'язує кожен зі сторін повернути другій стороні все одержане за правочином, а у разі неможливості повернути одержане в натурі — відшкодувати його вартість у грошах, якщо інші наслідки недійсності не передбачено законом.

Дієздатність фізичної особи (цивільна дієздатність) — здатність особи своїми діями набувати цивільних прав і створювати для себе цивільні обов'язки. Виникає у повному обсязі з настанням повноліття, тобто після досягнення вісімнадцятирічного віку, а у випадках, передбачених законодавством, до досягнення вісімнадцятирічного віку.

Добросовісний набувач майна — набувач, який не знав і не повинен був знати про незаконність свого володіння.

Добросовісність — при здійсненні цивільних права у межах, наданих договором або актами цивільного законодавства, особа зобов'язана виявляти добросовісність, зокрема утримуватися від дій, які могли б порушити права інших осіб, завдати шкоди довкіллю або культурній спадщині. Наприклад, представник може діяти на підставі закону, а також договору. Незалежно від того, що є підставою представництва, представник завжди повинен діяти в інтересах особи, яку він представляє, оскільки реалізує не своє право, а право цієї особи.

Довіреність — письмове уповноваження, яке видається однією особою іншій особі для представництва перед третіми особами.

Донорство — повнолітня дієздатна фізична особа має право бути донором крові, її компонентів, а також органів та інших анатомічних матеріалів і репродуктивних клітин.

Дочірна організація — організація, створена як юридична особа іншою організацією шляхом передачі їй частини майна для досягнення цілей, визначених засновником.

Е

Емансипація (поняття щодо дієздатності у цивільному праві) — неповнолітній, який досяг шістнадцяти років, може бути повністю дієздатним, якщо він працює за трудовим договором або бажає займатися підприємництвом, чи записаний батьком дитини до досягнення ним повноліття.

Емфітевзис — це довгострокове, відчужуване і таке, що успадковується, право використання чужої земельної ділянки для сільськогосподарських потреб. Емфітевзис встановлюється договором між власником землі і особою, яка має бажання користуватися землею для сільськогосподарського виробництва.

З

Заперечувані правочини — відносно дійсні правочини, укладені з дефектами суб'єктивного складу волі, які у разі їх заперечення у суді можуть бути визнані недійсними.

Застосування погрози при здійсненні правочину — вплив на волю учасника правочину загрозою заподіяти йому майнову або немайнову шкоду.

Збитки — грошовий вираз майнової шкоди.

Звичай — правило, яке склалося давно, систематично і застосовується, хоч і не потребує фіксації у певній правовій формі. Звичаї поділяють на міжнародні й торговельні. |

Зміст цивільних правовідносин — суб'єктивне право і • суб'єктивний обов'язок учасників правовідносин.

Знаки для товарів і послуг — зареєстровані в установленому порядку позначення, за якими товари і послуги одних осіб відрізняються від однорідних товарів і послуг інших осіб (словесні, зображувальні, об'ємні, комбіновані).

Знахідка — майно, втрачене власником (володільцем) поза його волею і знайдене іншою особою.

Інтелектуальна власність — результат творчої діяльності людини. Творчість властива будь-якій діяльності людини: технічній, художній, літературній, науковій, виробничій тощо.

К

Кодифікація — форма систематизації, за якої нормативний матеріал впорядковують у процесі правотворчості шляхом видання зведеного, логічно стрункого, внутрішньо узгодженого нормативного акта, який з максимальною повнотою охоплює певну галузь суспільних відносин (Цивільний кодекс України, Повітряний кодекс України та ін.).

Колізійні норми (у міжнародному приватному праві) — норми національного чи міжнародного права, що визначають законодавство правової системи, яке необхідно застосувати до певного правовідношення.

Командитне товариство — товариство (юридична особа), в якому поряд з учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і відповідають за зобов'язаннями товариства солідарне всім своїм майном (повними учасниками), є один чи кілька учасників (вкладників), які несуть ризик збитків, пов'язаних з діяльністю товариства, у межах сум зроблених ними вкладів та не беруть участі в діяльності товариства.

Комерційна таємниця — інформація, секретна в тому розумінні, що вона в цілому чи певною формою та сукупністю її складових є невідомою та не є легкодоступною для осіб, які звичайно мають справу з видом інформації, до якої вона належить. У зв'язку з цим має комерційну цінність та є предметом адекватних наявним обставинам заходів щодо збереження її секретності, вжитих особою, яка законно контролює цю інформацію.

Компонування інтегральної мікросхеми — об'єкт інтелектуальної власності, що засвідчується свідоцтвом. Вважається придатним для набуття права інтелектуальної власності на нього, якщо є оригінальним.

Конфіскація — примусове безоплатне вилучення державою майна в особи як санкція за правопорушення.

Корисна модель — конструктивне виконання пристрою, яке відповідає умовам патентоспроможності, тобто є новим і промислово придатним.

Корпорація — договірне об'єднання, створене на основі поєднання виробничих, наукових і комерційних інтересів з делегуванням окремих повноважень централізованому органу, який регулює діяльність кожного з учасників.

Кредитор — активна сторона зобов'язання (суб'єкт), наділена правом вимагати від боржника виконання його обов'язку.

Л

Ліцензійний договір — договір, за яким сторона, що володіє виключним правом на об'єкт права інтелектуальної власності (ліцензіар), надає іншій стороні (ліцензіату) право на використання відповідно об'єкта інтелектуальної власності.

М

Майнова шкода — шкода, яка може бути виражена у грошах.

Майнові відносини — відносини між суб'єктами з приводу майна.

Місце проживання — місце, де фізична особа постійно або переважно проживає. Місцем проживання неповнолітніх, що не досягли чотирнадцяти років, або осіб які перебувають під опікою, визнається місце проживання їх батьків (усиновителів) або опікунів.

Місцезнаходження юридичної особи — визначається місцем її державної реєстрації, якщо інше не встановлено законом.

Моральна шкода — моральні або фізичні страждання, заподіяні порушенням як особистих немайнових, так і майнових прав громадян або організацій.

Н

Назва місця походження товару — назва географічного місця, яка вживається як позначення у назві товару, що походить із зазначеного географічного місця та має особливі властивості, виключно або головним чином зумовлені характерними для цього географічного місця природними умовами або поєднанням цих природних умов з характерним для цього географічного місця людським фактором.

Найменування юридичної особи — юридична особа повинна мати своє найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму, а також інформацію про характер її діяльності.

Насильство при здійсненні правочину — фізичний або психічний вплив на учасника правочину або його близьких з метою спонукання до здійснення правочину.

Наука цивільного права — система знань про закономірності цивільно-правового регулювання суспільних відносин, про тлумачення цивільно-правових норм, практику застосування цивільних норм, термінологію цивільного права.

Націоналізація — примусове безоплатне вилучення засобів виробництва, що перебувають у приватній власності, з наступною передачею їх у державну або іншу власність.

Негаторний позов — позов власника про усунення перешкод, що заважають здійсненню його права користуватися і розпоряджатися належним йому майном (річчю).

Недобросовісний набувач — набувач майна, який знав чи повинен був знати про неправомірність свого вступу у володіння тим чи іншим майном.

Недоговірна відповідальність — відповідальність особи, яка настає у разі порушення нею обов'язку, встановленого законом або підзаконним актом.

Немайнові права юридичної особи — права на недоторканність її ділової репутації, на кореспонденцію, на інформацію та інші немайнові права, які можуть їй належати.

Непереборна сила — зовнішній, невідворотний фактор (стихійне явище чи явище суспільного характеру), що може бути підставою звільнення боржника від відповідальності.

Нерозкрита інформація — технічна, організаційна, комерційна, виробнича та інша інформація, яка здатна сприяти підвищенню виробництва або давати

інший позитивний ефект, невідома третім особам, внаслідок чого має комерційну цінність.

Нікчемний правочин — нечинний правочин, недійсність якого визначена безпосередньо у правовій нормі, незалежно від подання позову і рішення суду.

О

Об'єкт авторського права — твір науки, літератури, мистецтва, що є результатом творчої праці автора і має певні встановлені законом ознаки: а) творчий характер; б) вираження в об'єктивній формі.

Об'єкт цивільних прав (цивільно-правових відносин) — те, відносно чого суб'єкти вступають у відносини (на що спрямовані їхні суб'єктивні права та обов'язки) заради здійснення своїх законних прав та інтересів (речі, дії і послуги, продукти творчої діяльності, особисті немайнові блага).

Обман при здійсненні правочину — умисне повідомлення особи про факти, які не відповідають дійсності, або замовчування стороною обставин, які мають істотне значення для правочину, чи дії представника на шкоду інтересам особи, яку він представляє.

Особисті немайнові відносини — відносини, що безпосередньо не пов'язані з майновими і виникають з приводу невіддільних від конкретної особи немайнових благ, в яких здійснюється індивідуалізація особистості.

П

Патент — техніко-юридичний документ, який засвідчує визнання заявленої пропозиції винаходом, корисною моделлю чи промисловим зразком, авторство на них, пріоритет і право власності на зазначені об'єкти.

Підприємництво — самостійна, на власний ризик систематична діяльність з виконання робіт, надання послуг, продажу товарів, передання майна у користування з метою одержання прибутку.

Повне товариство — господарське товариство (юридична особа), всі засновники якого несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Повноваження представника — коло прав і обов'язків, які покладаються на представника особою, котру він представляє, за законом чи адміністративним актом.

Позовна давність — строк для захисту особою свого порушеного права за позовом

Помилка при здійсненні правочину — відсутність у договірної сторони правильного розуміння того чи іншого явища суспільного життя або природи.

Право власності — врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження майном.

Право володіння у суб'єктивному розумінні — закріплена у відповідних нормах права можливість фактичного фізичного або господарського володіння річчю.

Право користування у суб'єктивному розумінні — закріплена нормами права можливість вилучення корисних властивостей речі для задоволення потреб власника чи інших осіб.

Право на знаки для товарів і послуг — сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини у процесі створення, реєстрації, використання й охорони знаків для товарів і послуг.

Право промислової власності, в об'єктивному розумінні — сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини, що складаються в процесі створення, оформлення та використання результатів науково-технічної творчості.

Право розпорядження у суб'єктивному розумінні — закріплена у нормах права можливість визначити юридичну чи фактичну долю майна.

Право спільної власності — право двох або більше осіб (співвласників) на один об'єкт.

Правовий строк — період або момент у часі, з настанням або закінченням якого пов'язана певна дія або подія (бездіяльність), яка має юридичне значення.

Правоздатність фізичної особи (цивільна правоздатність) — здатність особи мати цивільні права і обов'язки. Виникає в момент народження особи і припиняється із настанням її смерті.

Представництво — відокремлений підрозділ юридичної особи, розташований поза її місцезнаходженням, що здійснює представництво і захист інтересів юридичної особи (не є юридичною особою).

Представництво без повноважень — випадок, коли одна особа виступає від імені іншої особи без повноважень або без належних повноважень. Правочини, вчинені без повноважень або з перевищенням повноважень, створюють, змінюють чи припиняють цивільні права та обов'язки лише в тих випадках, коли їх схвалено довірителем.

Представництво в цивільному праві — одна з форм реалізації фізичними і юридичними особами належних їм прав і обов'язків через представників (є обов'язкове та добровільне (договірне) представництво). Відносини, за яких правочин, здійснений однією особою (представником) від імені другої особи (яку представляють), створює права і обов'язки безпосередньо для особи, яку представляють.

Презумпція вини боржника — принцип цивільно-правової відповідальності, який означає, що особа, яка не виконала зобов'язання або виконала його неналежним чином, вважається винною у цьому, якщо не доведе протилежне.

Припинення юридичної особи — юридична особа припиняється в результаті передання всього свого майна, прав та обов'язків іншим юридичним особам — правонаступникам (злиття, приєднання, поділу, перетворення) або в результаті ліквідації.

Причинний зв'язок — об'єктивний зв'язок між явищами природи або суспільного життя, за якого одне явище виступає як причина, а друге — як наслідок: одне явище (причина) породжує, зумовлює виникнення другого явища (наслідку).

Промисловий зразок — нове художньо-конструктивне виготовлення виробу, що визначає його зовнішній вигляд, придатне для здійснення промисловим способом.

Протиправні дії — дії, заборонені законом.

Р

Раціоналізаторська пропозиція — пропозиція, що є новою і корисною для підприємства, якому вона подана, і передбачає створення або зміну конструкції виробів, технології виробництва і застосовуваної техніки або складу матеріалів.

Реквізиція — примусове вилучення державою майна у власника в державних чи громадських інтересах з виплатою власникові вартості майна.

Речі (у цивільному праві) — усі предмети матеріального світу, які можуть задовольнити певні потреби людини і бути в її володінні. Залежно від особливостей правового режиму володіння речами їх поділяють на види: засоби виробництва і предмети споживання; вилучені з цивільного обігу, обмежені в обігу та не вилучені з цивільного обігу; рухомі і нерухомі; індивідуально визначені і родові; замінні і незамінні; споживчі і неспоживчі; подільні і неподільні; головні і приналежні; плоди і доходи; гроші і цінні папери.

С

Секрет виробництва (ноу-хау) — технічна, організаційна, комерційна та інша інформація, яка сприяє підвищенню ефективності виробництва та іншої доцільної діяльності і не відома третім особам.

Сервітут — право обмеженого користування чужими речами (майном) певною мірою. Таке право може бути встановлене на користь власника сусідньої земельної ділянки (земельні сервітути) або на користь певної особи (особисті сервітути).

Система цивільного права — структура, елементами якої є цивільно-правові норми та інститути, розміщені у певній послідовності.

Скарб — зариті у землю або приховані іншим способом валюта, валютні та інші цінності, власник яких невідомий або в силу закону втратив на них право.

Солідарна відповідальність — передбачена законом відповідальність боржників перед кредитором, за якою кредитор може вимагати відшкодування завданих збитків як з усіх або частини солідарних боржників, так і з одного із них.

Солідарна додаткова відповідальність — відповідальність, що має місце за наявності основного і додаткового боржника.

Спеціальна правоздатність (у міжнародному приватному праві) — набуття суб'єктом прав та обов'язків відповідно до цілей, зазначених у статуті, договорі, законі.

Спільна сумісна власність — майно, придбане внаслідок спільної праці членів сім'ї, якщо інше не встановлено письмовою угодою між ними.

Спільна часткова власність — майно, придбане внаслідок спільної праці громадян, що об'єдналися для спільної діяльності, якщо інше не встановлено письмовою угодою між ними.

Способи набуття права власності — передбачені законом юридичні факти, що ведуть до виникнення права власності у набувача майна (розрізняють первісні і похідні юридичні факти виникнення права власності).

Справедливість — при здійсненні цивільних прав особа повинна виявляти справедливість і розумність. Це означає, що наймач повинен використовувати майно за призначенням; підрядник при виготовленні речі повинен виконувати всі вказівки замовника; власник придбавши собаку в разі порушення правил його утримання і створення незручностей сусідам, повинен негайно усунути ці незручності; особа має бути справедливою при вирішенні спорів, тобто додержуватися моральних засад суспільства. При визначенні розміру відшкодування шкоди суд також враховує вимоги розумності та справедливості.

Строк виконання обов'язку — проміжок часу або момент, коли має бути вчинена дія, що становить об'єкт зобов'язання (є загальні та окремі строки).

Суб'єкти виконання цивільно-правових обов'язків — особи, до яких звернуто вимогу закону щодо заборони певної поведінки, або особа, яка взяла на себе виконання цих обов'язків добровільно.

Суб'єкти цивільно-правового відношення — особи, які є учасниками цивільно-правових відносин (фізичні особи, юридичні особи, територіальні громади, держава).

Суб'єктивний юридичний обов'язок — покладений на зобов'язальну особу обов'язок забезпечення певного правовідношення. Виконання юридичного обов'язку є правовою гарантією здійснення суб'єктивного права.

Суброгація — придбання всіх прав, що належали раніше кредиторів, внаслідок виконання третьою особою (суброгантом) обов'язків боржника щодо цього кредитора. Тобто суброгант стає на місце кредитора.

Суміжні права — права виконавців, виробників фонограм та організацій мовлення на результати своєї діяльності, пов'язані з використанням ними творів літератури і мистецтва, які охороняються авторським правом.

Суперфіцій — довгострокове, відчужуване і таке, що успадковується, право використання чужої земельної ділянки для забудови. Суперфіцій може бути встановлено законом, договором або заповітом на визначений або невизначений строк

Т

Творчість — цілеспрямована інтелектуальна діяльність людини, результатом якої є щось якісно нове, що характеризується неповторністю, оригінальністю і суспільно-історичною унікальністю.

Товариство з додатковою відповідальністю — засноване однією або кількома особами товариство, статутний фонд якого поділений на частки, розмір яких визначений статутом. Учасники цього товариства, на відміну від товариства з обмеженою відповідальністю, несуть субсидіарну відповідальність за його зобов'язаннями своїм майном в однаковому для всіх розмірі, кратному вартості внесених ними вкладів, який визначається статутом. До товариства з додатковою відповідальністю застосовують правила Цивільного кодексу України про товариства з обмеженою відповідальністю — якщо інше не передбачено установчими документами товариства.

Товариство з обмеженою відповідальністю — засноване однією або кількома особами товариство, статутний фонд якого поділений на частки визначених установчим документом розмірів. Засновники цього товариства несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства лише в межах належних їм часток у статутному фонді.

Торговельна марка — будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, придатних для вирізнення товарів (послуг), що виробляються (надаються) однією особою, від товарів (послуг), що виробляються (надаються) іншими особами. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів.

У

Удаваний правочин — вид недійсного правочину, який здійснено з метою приховати інший правочин.

Узус — речове право користування чужою річчю без отримання прибутків. Узуарій може лише користуватися чужою річчю, проте не має права на плоди від неї.

Узуфрукт — речове право певної особи користуватися і вилучати прибутки з чужої неспоживчої речі без зміни її субстанції.

Умови дійсності правочину — встановлені законом вимоги (про форму; про сторони; про зміст правочину; про відповідність (єдність) внутрішньої волі і волевиявлення сторін; спрямованість правочину на реальне настання правових наслідків, що обумовлені ним), дотримання яких надає правочину належну юридичну силу.

Умовні правочини — правочини, що здійснюються під умовою (відкладальною чи скасувальною).

Установа — організаційно-правова форма юридичної особи, що є організацією, створеною однією або кількома особами (засновниками), які не беруть участі в управлінні нею, шляхом об'єднання (виділення) їхнього майна для досягнення мети, визначеної засновниками, за рахунок цього майна.

Установчі документи юридичної особи — для створення юридичної особи її учасники (засновники) розробляють установчі документи: статут або засновницький договір, які викладаються письмово і підписуються всіма учасниками (засновниками), якщо законом не встановлено інший порядок їх затвердження.

Ф

Філія юридичної особи — структурно-територіально відокремлена частина юридичної особи, яка за своїм місцезнаходженням виконує всі найголовніші функції юридичної особи (виробничу, наукову тощо). Не є юридичною особою.

Форма правочину — форма волевиявлення сторін при здійсненні правочину (усна; письмова — проста чи нотаріальна; шляхом конклюдентних дій; шляхом мовчання).

Ц

Цивільна дієздатність юридичної особи — юридична особа набуває цивільних прав та обов'язків і здійснює їх через свої органи, які діють відповідно до установчих документів та закону.

Цивільне право — галузь права, що на засадах юридичної рівності, вільного волевиявлення, майнової самостійності учасників регулює особисті немайнові і майнові відносини (власності і товарообігу), відносини, які складаються у сфері інтелектуальної власності, а також відносини щодо захисту і охорони цих благ.

Цивільно-правова відповідальність — невиконання майнові наслідки, встановлені законом або договором на випадок невиконання абсолютного обов'язку або невиконання чи неналежного виконання боржником свого зобов'язання.

Цивільно-правові відносини — майнові та особисті немайнові відносини і відносини у сфері підприємництва між майнове самостійними, юридичне рівними учасниками, що є носіями суб'єктивних цивільних прав і обов'язків,

які виникають, змінюються, припиняються на підставі юридичних фактів і забезпечуються можливістю застосування засобів державного примусу.

Цінні папери — документи встановленої форми з відповідними реквізитами, що посвідчують грошове або інше майнове право і визначають взаємовідносини між особою, яка їх випустила, і власником, та передбачають виконання зобов'язань згідно з умовами їх випуску, а також можливість передачі прав, що впливають з цих документів, іншим особам.

Ч

Часткова (дольова) відповідальність — відповідальність кожної із зобов'язаних осіб у певній, належній кожній особі частці.

Ш

Шкода (як умова цивільно-правової відповідальності) — зменшення або знищення будь-якого особистого чи майнового блага (моральна та майнова шкода).

Шикана — дозволені законом дії особи, спрямовані на заподіяння шкоди іншим особам (особі). Шикана може мати як матеріальний, так і процесуальний характер.

Ю

Юридична особа — організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем та відповідачем у суді.

Юридичний обов'язок у цивільному праві — забезпечена законом міра необхідної поведінки, в якій виражено інтерес держави, уповноваженого суб'єкта і зобов'язаної особи.

Юридичні факти — конкретні життєві обставини (дії, бездіяльність, події), з якими норми цивільного законодавства пов'язують правові наслідки, передусім виникнення, зміну або припинення правовідносин.